

Import av djur hotar svensk

EU:s krav på att Sverige ska sluta testa nötkreatur för paratuberkulos är ett hot mot djurvälståndet.

- Det riskerar också att radera vårt mångåriga, förebyggande djurhälsoarbete, säger veterinär Ebba Suneson.

Sverige måste sluta testa nötkreatur för sjukdomen paratuberkulos vid import. Det kräver EU-kommissionen som anser att de svenska kraven strider mot den fria rörligheten inom EU och att testerna utgör ett handelshinder. Men från svenskt håll befaras att ett förbud mot att testa för sjukdomar som inte förekommer i Sverige är ett hot mot djurvälståndet och att det riskerar att radera Sveriges mångåriga, förebyggande djurhälsoarbete.

– Sverige har ett unikt djurhälsoläge. De nordiska länderna har mycket få av de sjukdomar som finns allmänt spridda i Europa, säger veterinär **Ebba Suneson** som arbetar med Svenska Djurbönders Smittskyddskontroll, SDS, som drivs gemensamt av Svenska Djurhälsovården, SvDHV, och Svensk Mjolk.

Det goda djurhälsoläget är en fördel för svenska djurägare, då det innebär lägre djurhälsokostnader och mindre arbete med sjuka djur.

EXEMPEL PÅ SJUKDOM som är allmänt förekommande utomlands men som svenska bönder har lagt ner stora resurser på att bekämpa är BVDV, bovint virusdiarrévirus. Sverige har sedan 1993 haft ett bekämpningsprogram och idag är vi i det närmaste helt fria från sjukdomen.

– I många andra länder är BVDV mycket vanligt förekommande. Det är en del av deras vardag, helt enkelt. Detsamma gäller sjukdomen paratuberkulos som är en mycket kostsam sjukdom som orsakar stora produktionsbortfall världen över.

– Det finns också en mycket påtaglig risk att få in sjukdomen i Sverige vid import, eftersom den har ett kroniskt sjukdomsförlopp som orsakar svårigheter vid provtagning. Ofta importerar man unga djur som kan bära på smittan men som inte aktivt utsöndrar den, vilket gör att provtagningsresultaten kan bli negativa trots att djuren faktiskt är smittade, säger Ebba Suneson.

ENLIGT EBBA SUNESON är förflyttning av djur den enskilt största risken att få in sjukdomar i

RISKER VID IMPORT

- ✓ Bakterie- eller virussjukdomar
- ✓ Resistent parasiter

PROVTAGNING VID IMPORT FRÅN DANMARK

- ✓ Leptospiros
- ✓ Paratuberkulos
- ✓ Salmonella
- ✓ IBR/IPV

landet och i den egna besättningen. Eftersom hälsoläget och riskerna är helt andra så snart man kommer över sundet till Danmark så är det viktigt för Sverige att få behålla provtagningen.

– Risken är stor att man får med sjukdomar när man köper in djur, även från Danmark. Redan där förekommer flera sjukdomar som inte finns i Sverige. Vi motsätter oss inte import, men risken att få med sjukdomar minskar om man provtar djuren. Det här är ett ansvar vi måste ta gemensamt inom näringen, säger Ebba Suneson.

Skulle ett smittat djur importeras till Sverige är risken stor att det inte bara är den mottagande besättningen som drabbas. Ebba Suneson pekar på att de flesta sjukdomar sprids i det tysta – man ser inte symtom på smittan innan den redan har fått stor spridning.

– Vissa sjukdomar skulle absolut få dramatiska konsekvenser i en svensk besättning

som inte träffat på smittan tidigare, men det är tyvärr vanligare att sjukdomar kommer in med kroniska smittbärare som själva inte verkar sjuka. Man kan ha sjukdomen länge i besättningen utan att man förstår vad det är som pågår. I förlängningen finns det därför en risk att allvarliga sjukdomar etablerar sig i Sverige, sjukdomar som kan leda till produktionsbortfall, högre dödlighet, högre antibiotikaförbrukning, med mera, säger Ebba Suneson.

VID IMPORT AV LEVANDE djur kräver Jordbruksverket en rad provtagningar. Vilka prover som krävs skiljer sig mellan länder och över tid på grund av att hälsoläget i respektive land varierar.

Vid import från, till exempel, Danmark krävs provtagning för leptospiros (individ), paratuberkulos (individ) och salmonella (två prover med två veckors mellanrum på isolerade djur). Utöver de officiella kraven på provtagning så har SDS kompletterande och frivilliga provtagningar, till exempel för paratuberkulos i ursprungsbesättningen och för IBR/IPV på det enskilda djuret.

– Men utöver det finns det andra sjukdomar och smittor som man riskerar att föra in i besättningen och i landet, till exempel BVDV och mykoplasma. Naturligtvis står det varje importör fritt att provta för även dessa sjukdomar. Som djurägare är det också viktigt att sätta sig in i hälsoläget i exportbesättningen

En rad provtagningar krävs vid import av djur till Sverige.

djurvälfärd

Fråga om vaccinerings, avmaskningar, med mera, säger Ebba Sunesson.

FÖR PROBLEMET MED import av levande djur gäller inte bara bakterie- eller virusorsakade sjukdomar. I många länder är resistent parasiter ett problem, till exempel leverflundra, som då inte går att behandla.

– Parasiter är ett problem i sig, men resistent parasiter är ytterligare ett lager på problematiken. Du kan inte göra något åt dem. Och vad värre är – vid import provtar vi inte för parasiter. Dessutom riskerar vi att få in parasiter som hittills inte förekommit på nötkreatur i Sverige, bland annat spolmask som drabbar nötkreatur, säger Ebba Sunesson.

Svenska Djurbönders Smittskyddskontroll finns tillgänglig om man vill diskutera eller fråga om import av levande djur.

– Det är kostnadsfritt, alla kan och bör vända sig till oss med frågor och funderingar. Vi kämpar för att behålla djurhälsan på en hög nivå och antibiotikaförbrukningen på en låg nivå så att svenska djurbönder kan producera högkvalitativa livsmedel. En frisk ko fungerar mycket bättre än en sjuk ko. Sjukdomar ger så mycket mer kostnader än vad man tänker på och kan uppskatta, säger Ebba Sunesson.

LISBETH KARLSSON

Fotnot: Kontaktuppgifter till Svenska Djurbönders smittskyddskontroll hittar du på hemsidan svdhv.org/SDS.

Ebba Sunesson.

Resistent parasiter kan du inte göra något åt

KLS UGGLARPS

Svenskt kött från utvalda gårdar

Vi vill önska alla våra leverantörer

God Jul & Gott Nytt År!

från oss på KLS Ugglarps

0480-70 70 00, www.klsugglarps.se

K.T.S kvalitetsredskap med fri frakt till gården

[K.T.S.] Ensilageuttagare Mycket kraftig konstruktion med knivar i Hardox® som ger ett jämnt snitt och förhindrar lufttillförsel i silon. Arb.bredd 1,5 m 24.900 Arb.bredd 1,9 m 31.990 Arb.bredd 2,3 m 36.990		
[K.T.S.] Skopor Flera olika modeller för olika ändamål. Lättmaterialskopa Arbetsbredd 1,5-2,0 & 2,3 m från 4.200 Universalskopa Arbetsbredd 1,4-2,6 m från 5.400 Planerskopa Arbetsbredd 1,5-2,7 m från 9.990		
[K.T.S.] Strängläggare Centrumväxellåda i oljebad, håller längre. 8 eller 11 räfsarmar med många kraftiga räfspinnar ger en skonsam strängning. Klarar även att stränga/strängvända ensilage. Arbetsbredd 3,0 m boggi 25.800 Arbetsbredd 4,1 m boggi 35.340		[K.T.S.] Hövändare Växellåda och kardandrift för högsta kvalitet och hållbarhet. Sex räfsarmar på varje rotor. Styva räfspinnar som även klarar att skonsamt vända kraftig gröda. Hydraulisk uppfällning. Arbetsbredd 4,8 m 34.250 Arbetsbredd 5,4 m 42.300
[K.T.S.] Kraftaxlar Tillverkade i Italien. K.T.S har bultade fästen på redskapen till ca 25 olika maskiner. Besök vår NYA webbshop på www.kts.se		[K.T.S.] Rotorslätter Effektiv stenutlösning där balken svänger uppåt-bakåt vid stenpåkörning. Hydraulisk uppfällning av balken. Arbetsbredd 1,67 m 36.300 Arbetsbredd 2,05 m 40.300 Arbetsbredd 2,40 m 45.570 Arbetsbredd 2,80 m 55.340 Arbetsbredd 3,20 m 68.650
[K.T.S.] Maskiner SICKELSTA 116 • SE-692 93 KUMLA – I kundernas tjänst sedan 1951 – 60 ÅR Tel 019-58 50 10 • Besök oss på www.kts.se Dygnet runt broschyrbeställning 019-58 50 05		

Fri frakt i hela Sverige!

På samtliga priser tillkommer moms.

Alla modeller med bultade fästen.

Vanliga sjukdomar

Paratuberkulos är en kronisk sjukdom omöjlig att behandla. Symtom är bland annat att djuren mager men många smittade djur visar inga symtom.

FOTO: LENA WIDEBECK

Sjukdom	Paratuberkulos	IBR/IPV	Leptospira	BVDV
Orsak	Bakterien Mycobacterium paratuberculosis. Mycket motståndskraftig, överlever länge i miljön.	Bovint herpesvirus	Bakterier av gruppen leptospira.	Pestivirus
Symtom	Kronisk tarmsjukdom med snabb vikt förlust/avmagring, diarré, leder till döden. Vanligen ses bara kliniska symtom hos enstaka djur i en smittad besättning.	Akut smittsam virusinfektion i luftvägarna. Feber, matvägran, nos- och ögonflöde, rodnad och sår i nosens slemhinna, ibland hosta. Reproduktionsstörningar och aborter.	I allvarliga fall upphör kon att producera mjölk, feber, blod i urinen, gulsot, anemi och aborter.	Omlöpningar, kastningar, diarré, missbildningar samt svag- och dödfödda kalvar.
Smitta, överföring	Via gödsel, mjölk, sperma, via moderkakan mellan hondjur och foster. Mycket motståndskraftiga bakterier som överlever länge i miljön. Djur utan symtom kan sprida sjukdomen vidare.	Via direktkontakt mellan djur. Infekterade djur är kroniska smittspridare hela livet.	Smittar via gnagare och kroniskt infekterade djur som utsöndrar bakterier via urin eller vid betäckning. Sjukdomen kan även smitta människor.	Kroniskt infekterade djur utgör den största smittkällan. Framför allt via direktkontakt mellan nötkreatur vid inköp, transporter med mera. Indirekt överföring via till exempel ströbäddar och luft förekommer.

ovanliga i Sverige

Sett ur ett internationellt perspektiv är djurhälsan i Sverige mycket bra. Många sjukdomar som är vanliga i andra länder förekommer väldigt sällan eller inte alls i Sverige.

Allvarliga djursjukdomar som vi inte har i landet kallas epizootier. De är anmälningspliktiga vilket innebär att man är skyldig att kontakta veterinär om man misstänker att ett djur är smittat. Sjukdomar som kan smitta mellan människa och djur kallas zoonoser och är alltid anmälningspliktiga.

Vårt avskilda läge i norra Europa och vårt kalla klimat som gör att många insekter och parasiter inte kan leva och fortplanta sig skyddar oss mot många sjukdomar. Vi har också en lång tradition i landet av att arbeta förebyggande med smittskydd och att bekämpa olika sjukdomar på lantbrukets djur.

MÅNGA SJUKDOMAR BEKÄMPAS av folkhälso-skötsel, som exempelvis zoonosen tuberkulos. Första hälften av 1900-talet var tuberkulosen utbredd i Sverige och under de år sjukdomen bekämpades var skylten "Tuberkulosfri besättning" en vanlig syn på många ladugårdsdörrar. Tuberkulos smittar till människa framförallt

Bakterien Mykoplasma var okänd i Sverige fram till 2011 då det hittats i ett fåtal besättningar.

FOTO ANN CHRISTIN OLSSON

via opastöriserad mjölk eller som en luftvägsinfektion.

Kontrollprogram för att bekämpa tuberkulos pågår i många länder. Bland annat i England där sjukdomen fortfarande är ett problem för

lantbrukare eftersom den finns bland grävlingar som i sin tur smittar nötkreaturen.

Det finns en lång rad sjukdomar som Sverige är fritt från men som vi riskerar att få in via import av livdjur.

Mykoplasma	Tuberkulos	Brucellos	Leukos	Blåtunga
Bakterien Mycoplasma bovis	Bakterierna Mycobacterium bovis och Mycobacterium tuberculosis. Motståndskraftiga och överlever länge i miljön.	Bakterier av gruppen Brucella.	Bovint leukemivirus	Orbivirus
Akut eller kronisk mastit, juverödem, kalvhälsoproblem i form av lunginflammation, ledinflammation öroninfektioner.	Avmagring och nedsatt allmäntillstånd. Bölder i lymfknotor och inre organ.	Kastningar i sen dräktighet, ofta med kvarbliven efterbörd. Testikelinfektioner.	Avmagring, tumörer i lymfknotor, löpmage, hjärta och livmoder. Ökad känslighet för infektioner.	Flöde från näsborrar, svullnader i huvud- och halsregion, svullnad och rodnad i munnens och näsborrarnas slemhinna, sår i munslemhinna, salivering, röda rinnande ögon, svullna spenar, nedsatt allmäntillstånd, feber.
Inköpta djur. Överföring sker framför allt vid mjölkningen, men även via nässekret och via luften om djuret nyser.	Via inandningsluft eller via munnen. Via slem från hosta, snor och saliv men också via mjölk och avföring från smittade djur. Via inredning och även betesmarker. Smittar till människor vid direkt kontakt eller via opastöriserade mjölkprodukter.	Sperma, kastade foster, flytningar och mjölk innehåller mycket bakterier. Infekterar genom små sår, slemhinnor eller via inandning eller intag via munnen. Smittar till människor via direkt kontakt eller via opastöriserade mjölkprodukter.	Nässeekret, blod, mjölk och flytningar från livmodern. De flesta smittade djur uppvisar inte symptom men sprider trots det smittan.	Sprids via svidknott.

VANLIGA SJUKDOMAR FORTS.

Dit hör leukos som förekommer i många länder i Europa.

Sjukdomen var tidigare utbredd även i Sverige men med hjälp av ett statligt finansierat bekämpningsprogram är vi sedan årsskiftet 2000/2001 friförklarade.

DJUR SMITTADE AV leukos kan drabbas av tumörer, bli allmänt nedsatta och magra av. Det är inte ovanligt att djur kan bära på smittan utan att själva visa symtom.

En annan sjukdom som är vanlig utomlands och som tidigare var vanlig i Sverige och gav stora förluster i dikalvsproduktionen är BVDV, Bovine Virus Diarré.

1993 startade ett omfattande bekämpningsprogram som har lett till att vi idag är i stort sett fria från sjukdomen. Förekomsten övervakas via provtagning av djur på slakterierna.

Paratuberkulos är en kronisk tarmsjukdom på nötkreatur som så småningom leder till döden. Den är utbredd internationellt och risken är stor för infektion vid oförsiktig import av djur.

Varmare klimat anses vara en orsak till att sjukdomar som tidigare bara funnits på sydligare breddgrader nu kan dyka upp även i norra Europa.

Djur som inte visar symtom kan sprida smittan bland annat via gödsel, sperma eller från hondjur till foster.

I SVERIGE LEDDE ETT utbrott 1993 till en omfattande smittspärning och innebar starten på ett frivilligt kontrollprogram. Idag är

Sjukdom	Paratuberkulos	IBR/IPV	Leptospira	BVDV
Förekomst Sverige	Har bara förekommit i Sverige på importerade djur. Senaste fallet 2005.	Sverige friförklarades 1998.	Har inte rapporterats på lantbruksdjur i Sverige.	Kontrollprogram inleddes 1993. Sverige är i det närmaste fritt från BVDV.
Förekomst internationellt	Global förekomst, allmänt spridd.	Förekommer i hela världen, framför allt i områden med intensiv nötkreatursproduktion. De nordiska länderna är friförklarade.	Förekommer i hela världen. Vanligast i tropiska och subtropiska områden.	Förekommer i hela världen.
Hot för svenska besättningar	Stor risk vid import av djur.	Risk vid import av djur.	Ökande med ett varmare klimat.	Stor risk vid inköp av djur från okontrollerade besättningar.
Behandling	Kronisk sjukdom, går ej att behandla.	Under svenska förhållanden - avlivning.	Antibiotikabehandling.	Understödjande vid akut infektion.
Övrigt	Lyder under epizootilagen.	Lyder under epizootilagen.	Anmälningspliktig	Anmälningspliktig
Ekonomiska aspekter	Ger avsevärda produktionsbortfall, framför allt på grund av minskad mjölkproduktion men generellt till följd av ökad utslagning av djur.	Generellt nedsatt produktion och ekonomiskt bortfall i samband med aborter och fertilitetsproblem. Ökad mottaglighet för sjukdomar, framför allt i samband med transporter, så kallad "shipping fever".	Då den svenska nötpopulationen aldrig utsatts för smitta skulle ett utbrott kunna få stora konsekvenser med bortfall av mjölkproduktion, abortstormar och hög kalvdödighet.	Mycket kostsam sjukdom på grund av vaga symtom som gör att infektionen i en drabbad besättning kan fortgå och orsaka dålig tillväxt, dålig fertilitet, nedsatt mjölkproduktion och ökad sjuklighet.

cirka 500 avelsbesättningar anslutna. Genom att ta flera träckprov under en treårsperiod kan besättningen få högsta status och därefter enbart provtas i samband med obduktion av djur.

Det förutsätter att inköp av djur endast görs från besättningar med samma status i kontrollprogrammet. Senaste utbrottet i Sverige var 2005 när flera besättningar drabbades och fick slakta ut sina djur.

Leptospira är en allvarlig bakteriesjukdom och zoonos som även kan smita människor. Den har aldrig rapporterats på lantbruksdjur i Sverige men förekommer annars i hela världen, vanligast i tropiska och subtropiska områden.

BOVINT HERPESVIRUS, IBR/IBV, är en allvarlig sjukdom som drabbar reproduktionen i form av aborter och fruktsamhetsstörningar. Den smittar genom direkt kontakt mellan djur och infekterade djur är smittbärande hela livet.

En annan sjukdom som räknas som zoonos och drabbar reproduktionen är bakterier av gruppen Brucella.

De ger kastningar i sen dräktighet och infektioner i testiklarna. Sjukdomen Brucellos förekommer inte i Norden men är vanlig i stora delar av världen, framförallt i U-länder.

IMPORTERADE NÖTKREATUR

Ras	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Totalt
Hereford	1	6			3				13			23
Highland	2						8					10
Belted galloway		8		26								34
Dexter						1		2	7	8	21	39
Galloway	7	8										15
Piemontese		2										2
Bison	6	17	8	63		4	20		9			127
Buffel						2	3	8		6		19
Korsning						1			2			3
Totalt	16	41	8	89	3	8	31	10	31	14	21	

Importen av nötkreatur under de senaste tio åren varierar mellan tre till nästan 90 djur årligen eller totalt 262 djur. Nästan hälften av de importerade djuren är amerikansk bison. Två kötttraser med relativt stort antal importerade djur är belted galloway med ett drygt 30 tal djur 2003-2005 och dexter där importen ökat de senaste åren. De flesta importerna kommer från Tyskland och Danmark samt bison från Belgien.

Att bakterien Mykoplasma finns i Europa och Nordamerika är känt men i Sverige hittades bakterien första gången i ett fåtal besättningar 2011.

Bakterien kan ge stora förluster i form av juverinflammationer med nedsatt mjölkproduktion och lunginflammation på kalvar. Antibiotikabehandling har ingen effekt på bakterien och inga vacciner finns tillgängliga.

Blåtunga och Schmallenberg är exempel på sjukdomar som dykt upp de senaste åren från att tidigare bara ha funnits på sydligare breddgrader.

LENA WIDEBECK

Fotnot: Zoonoser, sjukdomar som smittar mellan djur och människor. Epizootier, allvarliga djursjukdomar som vi inte har i Sverige.

Mykoplasma	Tuberkulos	Brucellos	Leukos	Blåtunga
Hittades 2011 i ett fåtal besättningar.	Förekommer inte på nötkreatur i Sverige.	Brucellos förekommer inte i de nordiska länderna.	Sverige friförklarades årsskiftet 2000/2001.	Inga fall sedan 2008.
Förekommer i både Europa och Nordamerika.	Förekommer i hela världen. Ett växande problem. Kontrollprogram i flera europeiska länder, bland andra Storbritannien, Irland, Italien och Spanien.	Vanlig i stora delar av världen, främst i U-länder.	Global förekomst, vanligt i USA och Kanada.	Inga fall har förekommit i norra Europa sedan maj 2010. I medelhavsområdet förekommer dock smittan fortfarande.
Risk via inköp från smittade besättningar.	Risk vid import från länder med problem. Kan föras in via andra djurslag än nötkreatur.	Varierande risk vid import av djur beroende på ursprungsland.	Risk via import.	För närvarande låg risk.
Antibiotikabehandling ger ingen effekt och inga vacciner finns tillgängliga.	Avlivning	Avlivning	Avlivning	Vaccination
	Lyder under epizootilagen.	Lyder under epizootilagen.	Anmälningspliktig.	Lyder under epizootilagen.
Då sjukdomen inte går att behandla med antibiotika orsakar den mycket kostsamma saneringsåtgärder i drabbade besättningar.	Kontrollprogram och sanering av smittade besättningar är mycket kostsamt i länder där sjukdomen är aktuell.	Kontrollprogram och sanering av smittade besättningar är mycket kostsamt i länder där sjukdomen är aktuell.	Nedsatt mjölkproduktion, ökad sjuklighet och ökad förlust på grund av kassation av slaktkroppar.	Avsevärda produktionsbortfall hos nöt. Om sjukdomen skulle få fäste i Sverige beräknas den kosta djurnäringen 60 miljoner kronor årligen.